

Dolžnost, ki jo ima vsak človek, da si ohranja in krepi svoje zdravje, je od mnogih popolnoma pozabljena. Dokler ne bolijo vsi udi telesa, nikdo ne misli na to, da bi živel po zapovedih zdravja. Zato je število onih bolnikov in hirafočih, ki so si sami krivi svoje bolezni, mnogo večje kakor domnevamo. Teh nesrečnežev pa ne najdemo samo v bolniških sobah in posteljah. Nikakor ne! Pogledajmo malo okrog sebe: v mestu in vaseh, pri bogatih in revežih, povsod jih najdemo obtežene z najrazličnejšimi boleznimi: bledečne in slabokrvne, oslabele, živčno bolne, bolne na želodcu in jetrah, jetične, kratkovidne in naglušne.

Od kod vse te bolezni, vprašaj! Ne bomo iskali vzrokov, povedati vam hočem nekoliko, kje so nevarnosti in škoda.

Od ranega jutra do pozne noči izvršuje gospodinja vsa raznovrstna gospodinska dela. Ona kuha, pospravlja, pomiva, pere, lika, šiva, pripravlja krmo za svinje in kuretino, dela v vrtu in na polju, na travniku itd. Često mora prijeti za težka moška opravila. Kdo bi štel vse njene korake in gibe, kolikokrat se skloni in zravna, okrene in poklekne. Za vsak najmanjši gib se že potroši moč. Čim več moči se porabi, tem bolj se utruji telo.

Ali so pa res vsi gibi in koraki potrebni? Trdim, da mnogokrat niso potrebni in da se troši moč brez koristi za delo. Gospodinja lahko štedi in tudi mora štediti svojo moč, ako hoče, da bo njena delazmožnost vstrajna in neoslabljeno telo odporno proti raznim boleznim.

Večkrat kdo pohvali kako gospodinjico, češ: »Tako je pridna, celi dan je na nogah in še pri jedi ne utegne sestiti.« Da, ko bi se pridnost gospodinjice ocenjevala le po tem, koliko ona preleta in prestopi ali presedi, potem bi taka pohvala bila umestna. Ne upošteva pa, koliko nepotrebnih korakov se naredi v škodo dela, ne razločuje vrednosti dobro

in pravočasno izvršenega dela od polovičarskega, ne vidi celoten uspeh, ne pojmi, kako razsipava taka žena svoj največji zaklad, svoje zdravje. Taka gospodinja si ne zna pravilno razdeliti dela, ni prevdarna, ne zna štediti svojih moči!

Gospodinja se ne more in se ne sme izogniti delu, pač pa si marsikatero delo lahko olajša s pravilno razdelitvijo, premissljenostjo ter uporabo primerne orodja in sredstev. Potem bo delo izvršeno dobro, v najkrajšem času in z najmanjšo porabo moči.

Nešteto nepotrebnih stopinj si gospodinja prihrani, ako ima vse potrebne orodje in predmete, katere za gotovo delo rabi v prostoru, kjer se to delo izvršuje. N. p. gospodinja pripravlja v kuhinji obed. Potrebna posoda, lonci, kozice, pokrovi, kuharica in drugo je raznešeno na vse vetre po shrambi, hiši, vezi, po vseh kotih in omarah. Koliko nepotrebnih korakov! Vsi predmeti, ki se rabijo v kuhinji, morajo imeti svoje stalno mesto v kuhinji tako, da se ne napravi niti eden nepotreben korak. Premisliti je, kaj vse se potrebuje iz kleti, shrambe ali iz dil, da se opravi z eno potjo in ne teče po vsako stvarco posebej. Kolika zamuda časa, kolika poraba moči za nepotrebne korake!

Pri delu, ki se ga lahko opravi sede, ni potreba stati. Predpriprave za kuhanje, kakor čiščenje perutnine, lupljenje krompirja i. dr., prebiranje fižola, luščenje graha naj se vršijo sede. Vse kar je za to potrebno, se lepo premissljeno z maloštevilnimi stopinjami prinese na mesto in nato sedé opravi. Sedenje ne utruji toliko kakor stojenje. Medtem ko roke delajo, počivajo noge. Troši se zato manj moči, ki pride v dobro rokam in tako gre delo hitreje izpel rok.

(Konec prihodnjic.)

Redkvin sok.

je preskušeno, vendar še malo znano sredstvo zoper kašelj.

Prav svežo sočno redkev dobro operi, nato ji odreži spodaj in zgoraj tanek

ploščnat pokrovček. Od zgoraj dol jo precej globoko izdolbi in nato pretakni navpično z debelo iglo za pletenje (štrikanco). Redkev postavi nad kozarec, v izdolbino nasuj zvrhano kandis-sladkor. Kar kmalu začne redkvin sok raztapljati sladkor in kaplja spodaj v kozarec.

Tudi lahko oprano neolupljeno redkev razrežeš na male kocke, katere položi v lonček in zdrobljen kandis-sladkor, Sok, ki se kmalu nabere, odzameš z malo žličko. Priročnejši je pa prvo navedeni način.

Bradavice

se enostavno odpravijo z razstopino sode. V kozarčku tople vode raztopi za oreh sode. S to tekočino namaži bradavice večkrat na dan. Meni so tekom 14 dni zginile že leta stare bradavice.

*

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 12. decembra so pripeljali špaharij 176 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12, slanina po 12—14. Kmetje so pripeljali 4 voze krompirja po 1—1.50, 4 čebule po 5—6 (česen 10—16), 6 voz zelja po 1—2 glava, 1 kg 0.75, 5 voz sena po 70—80, 3 otave po 65—70, 1 slame po 50. Pšenica 1.75—2, rž 1.50, ječmen 1.50, oves 1.25—1.50, kuruza 1.50, proso 1.50—2, ajda 1.50, ajdovo pšeno 4.50—5, fižol 2—2.50. Kokoš 25—23, piščanci 25—55, raca 20—30, gos 40—60, puran 40—65, domači zajec 8—35, divji zajec 20—30, fazan 20, jerebica 12. Celi orehi 5—6, luščeni 16—20. Hren 14—16, Karfižola 2—6, ohrovt 1—3, kislo zelje 3—4, repa 2. Hruške 3—4, jabolka 2—5. Mleko 2—3, smetana 10—12, surovo maslo 24—30, jajca 1.25—1.50, med 14 do 20, suhe slive 8—12, kostanji 4—6 Din.

Mariborski živalski sejem dne 7. XII. 1931. Prignanih je bilo 10 konjev, 10 bikov, 114 volov, 204 krave in 9 telet. Skupaj 347 komadov. Povprečne cene za različne živalske sorte so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3 do 4.50 Din, poldebili voli od 2 do 2.75 Din, plemenski voli od 2 do 2.50 Din, biki

Dolgo je ležal tam. Konj je postajal nemiren, nevoljno je s kopiti kopal. A gospod njegov se ni zmenil zanj; morda ga niti slišal ni.

Solnce je gledalo nanj že poševno, ko je glasno zaihtel. S solzami, ki so mu privrele iz oči, ko se je srce nekoliko umirilo, se je izlivala iz srca tudi prvotna strašna bol in tisti grozni srd zoper Usodo, zoper Previdnost, zoper Boga, v katerem se je dvigal zoper njega in njegove naredbe.

Dolgo je jokal. Solnce je bilo že zašlo, ko se je dvignil. Lice mu je bilo blede, toda mirno. Odločen sklep mu je gledal iz oči.

Odvezal je konja. Zajahal ga je in ga naravnal nazaj gor proti mestu. Tihi, molčeči mrak, ki je nad vsem poljem sanjal, mu je srce in dušo umirjal. Pogled na čudežno modro nebo, kjer so se odpirale drugo za drugim blesteče se oči angelov nebeških in so mirno zrle dol na trpečo, v solzah se topečo zemljo, ga je utrjal v sklepu, v velikem boju s samim seboj izvojevanem.

IX.

Oče Aleksander je klečal ob mizi v svoji celici. Na mizi je gorela luč, ob nji je ležal brevir, iz katerega je gvardian molil.

Kar ga je zmotilo iz molitve glasno trkanje.

»Ave!«

Vstal je, zamižal, da bi v poltemi, ki je celico v ozadju polnila, jasneje videl, kdo prihaja, kdo je tako naglo in odločno duri odprl.

Še preden ga je prav spoznal, je klečal pred njim Dominik Sagadin.

»Častiti oče, osem bratov vam je smrt pobrala. Sprejmite mene v svoj tihi dom, ponižno prosim!«

Menih je molče strmel v klečečega mladeniča. Z bledega, prepalega obraza mu je bral globoko žalost. Črni kodri, razmršeni, neredno padajoči čez belo čelo do solznih oči dol, so mu govorili o nesreči, ki je morala s trdo, neusmiljeno roko udariti sicer tako samozavestnega sina mestnega pisarja.

Prosilca je gvardianov molk vznemiril. Zbal se je, da mu prošnja odbije. Pa je, še vedno pred molčečim menihom klečeč, razlagal:

»Rozka, nevesta, neusojena mi, je mrtva. Kaj hočem zdaj v svetu? Vse je prazno, brezpomenbno zame. Naj molim v celici zanj in zase! In za svoj srčni mir!«

Gvardian je počasi, kakor dvomeč, boreč se še sam s seboj, dvignil belo, shujšano desnico, ki se je med govorjenjem mladeničevim z njo ob mizo naslajal. Počasi jo je položil Dominiku na glavo. In mehko, poln sočutja in miljenja, je tolažil in prosil:

male za dobrodelna društva. V svoji gorečnosti so obiskale najboljševalnico za ženske, ki so prišle iz ječe. Oskrbnik jih pelje naprej v sobo, kjer sta sedeli dve ženski. Ena izmed gospej ju pogleda in šepne oskrbniku na uho: »Kakšna hudodelska obraza! Kdo sta ti dve ženski?« Oskrbnik: »To je sprejemna soba, to sta moja žena in hči.«

Mež navade. Star voznik je dobil službo voznika pri pogrebem zavodu. Ko je peljal prvič, se je obrnil, kot navadno in vprašal: »Gospod, kam pa se peljamo?«

Kuharica: »Gospa, ali naj sedaj karpa zabodem?« Gospa: Da! To-

za klanje od 2.50 do 3 Din, klavne krave debele od 2.25 do 3.75 Din, piemenske krave od 2.50 do 3 Din, krave za klobasarje od 1 do 1.25 Din, molzne krave od 3 do 4 Din, breje krave od 3 do 4 Din, mlada živina od 2.25 do 3.50 Din, teleta od 4 do 5 Din. Prodanih je bilo za izvoz v Italijo 29 komadov.

Mariborski svinjski sejem 12. decembra. Pripeljanih je bilo 78 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5-6 tednov stari 70-80 Din, 7-9 tednov 90-100, 3-4 mesece 150-200, 5-7 mesecev 300-400, 8-10 mesecev 450-500, 1 leto stari 600-740 Din. 1 kg žive teže 5-8 Din, 1 kg mrtve teže 7-9 Din. Prodanih je bilo 22 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg od 10 do 12 Din, II. vrste od 6 do 8 Din, meso od bikov, krav in telic od 4 do 5 Din, telečje meso I. vrste od 12 do 16 Din, II. vrste od 8 do 10 Din, svinjsko meso sveže od 8 do 18 Din.

*

Ženske kot pomorščaki

Švedska je bila v Evropi prva država, ki je znala vpostaviti enakopravnost ženskega spola v vseh poklicih. Povsod na Švedskem naletimo v poklicih, ki so še drugod izključno pridržani le moškimi, na ženske. Pred kratkemu so slavili Švedi desetletnico obstoja organizacije ženskih pomorščakov, ki zaposluje 4000 žensk. Mornarsko delo je izredno težavno in zahteva tolikokrat le krepko moško roko. Švedske ženske pa ne vršijo samo natakarskih in kuharskih poslov na ladjah, ampak so nameščene tudi na vodilnih mestih. Ženska v službi ladijskega kapitana ni na Švedskem nikaka redkost.

Ženski kapitan pripoveduje, kaj je doživel v Botniškem morskem zalivu (na Švedskem). Majhna jadrnica, kateri je poveljevala junaška žena, je bila vržena v novemberskem viharju ob skalovje, kjer se je razbila. Posadka pet mož se je rešila na pust otok. Bilo je mrzlo in obleka ponesrečencev premočena. Daleč na okrog ni bilo videti no-

bene ladje. Ženski kapitan je dal povelje, da morajo delati premrazeni proste vaje. Se vleči in prepustiti počitku, bi bila gotova smrt! Celih 30 ur je skakalo pet moških in ena ženska okrog, kakor bi bili obsedeni in so čakali rešitve. Povrh je še izbruhnila snežena burja, ki jim je vzela vsako upanje na rešitev. Slednjič vendar so čuli brodolomci — brlzig parnika in so ga tudi videli, kako se je bližal otoku. Kričali so z nadčloveškim naporom in pritegnili na sebe pozornost. V tem slučaju res ni bilo treba čakati dolgo na rešitev — junaštvo in preudarnost ženske sta otela ponesrečenim življenje.

73letna ladijska natakarka je poročala o trčenju švedskega parnika z nemškim. V trenutkih nesreče je objel vse moške nepopisen strah, le starka je še ohranila prisotnost duha, stekla je po ladijsko blagajno in jo vrgla v rešilni čoln.

Pri drugem trčenju v Skagerraku je skočila kot mornar služočka ženska v kapitanovo kabino in je rešila iz nje varuha ladje — mačko. Celotno moštvo je ostalo pri življenju in je bilo hvaležno ženski, ki je otela (po veri mornarjev) z mačko vred posadko.

Iz zgorajnega je razvidno, da pristoja težavni mornariški poklic tudi nežnemu spolu.

*

Zahvala Nj. Vel. kralja Aleksandra Prosvetni zvezi. Predsednik mariborske Prosvetne zveze g. dr. Hohnjec je prejel iz dvorne pisarne sledečo zahvalo z ozirom na poslano udanostno brzovajko Nj. Vel. kralju ob priliki občnega zbora dne 26. novembra t. l.: »Po naročilu Nj. Vel. kralja mi je čast izjaviti zahvalo za izraze udanosti in zvestobe, poslano v

imeni Prosvetne zveze v Mariboru z njenega občnega zbora.« Minister dvora B. Jevtič.

Ruše. Katoliško prosvetno društvo priredi v nedeljo dne 20. decembra tega leta petdejsko igro »Mlinar in njegova hči.« Snov žaloigre je kakor nalašč za adventni čas. Zato vabimo k prireditvi vse, ki jim je do lepih iger. Vstopnina: Sedeži 8 in 6 Din, stojišča 3 Din. Začetek bo ob pol 8. (pol 20.) zvečer. Na svidenje, Rušani!

Bralno društvo pri Sv. Križu pri Ljutomeru ponovi v nedeljo dne 27. decembra zelo poučljivo igro »Ozdravljena«, ki je pri prvi uprizoritvi žela splošno priznanje. Med odmori igrajo tamburaši. Pred igro poje pevski zbor 11 pesmi, ki so se peče letos na veličastnem pevske koncertu v Ljubljani. Prijatelji pošene zabave in lepih naših pesmi ne zamudite te prilike!

Regoznica pri Ptuj. Tukajšnje bralno društvo naznanja, da priredi v nedeljo dne 20. decembra 1931 ob pol 4. uri popoldne krasno igro »Domen« v 5 dejanjih v krasni dvarani gostilne Bračić v Novi vasi pri Ptuj.

Prosvetno društvo v Sv. Vidu pri Ptuj je imelo na Marijin praznik 8. tega meseca po svečani akademiji Marijine družbe svoj letni občni zbor. Dvorano je članstvo in prijatelji napolnili do zadnjega kotička. Po pozdravu predsednika Klanjske je g. župnik razložil delovanje društva v preteklem letu. To leto smo priredili 8 iger in 6 predavanj ter 2 akademiji. Enkrat smo gostovali v Št. Janžu. Pomnožili in na novo smo preuredili knjižnico, ki ima sedaj 500 knjig, ki so skoro vse vezane. Preteklo leto smo izposodili 1600 knjig. V letošnji sezoni imamo že 125 izposojevalcev, ki se knjižnico pridno poslužujejo. Poleg knjižnice imamo čitalnico, kjer imamo na razpolago 50 časnikov in revij. Prihodnje leto bomo imeli več predavanj in bomo igrali na božične praznike »Mline pod zemljo«, na novo leto pa »Pri kapelici«. Učili se bomo igre »Njega ni«, ki jo je po znani knjigi naredil neki mladenič. Nato smo si izbrali nov odbor: predsednik župnik Jakob Soklič, podpredsednik Matija Klanjšek, tajnik kaplan Fr. Šmon, ki je obenem knjižničar, gospodar je Anton Majhen, blagajnik pa Avgust Purg. V odboru so še Krajnc Ivan, Ana Klajnshek in Ivan Vavpotič.

da počakajte toliko, da grem ven, jaz vpitja ne prenesem!»

Poklon. Neka gospodična, ki bi rada veljala še za mlado, je praznovala rojstni dan. Ko so ji čestitali njene tovarišice, jim je rekla, da dobi vsako leto od svojega strica za rojstni dan lepo knjigo. Neka lahkomiselna prijateljica pa jo je prosila: »Pokaži nam vendar te knjige! To mora biti krasna knjižnica!»

Nehvaležnost. »Tu se pa že vse neha. Urhajarja sem vabil k večerji zato, da bi eno izmed mojih sestih sester poročil. Vsak večer je prišel in postavili smo predenj najboljšo jedi. Zdaj je pa ta falot počel našo kuharico.«

»Mir s teboj, moj sin, v tihih naših zidovih, če je taka volja božja . . .«

Zadnja žrtev, ki si jo je črna smrt izbrala v minoritskem samostanu, je bil oče Aleksander, oče samostana. V dolgih in gorečih molitvah se je ponujal Bogu v dar za ljudstvo, ki mu naj Bog v svojem usmiljenju prizanesce. In Bog je njegovo žrtev sprejel.

Vse je žalovalo za izrednim možem, zmerom ljubeznivim, vedno delavnim, vse mesto in okolica daleč naokrog.

Po deželi pa je morija pojemala, kakor bi bila dekla božja, neutrudna smrt, od svojega Gospoda dobila povelje, naj preneha, ker je padla velika žrtev, ki se je sama za druge darovala.

Prišla je v deželo jesen. Iz dežele pa je odšla morilka črna smrt. Minili so tisti grozni časi. Ostale so samo rane v srcih, mnogim, ki so bili bolni, pa so ozdravili, znaki in obronki ran po telesu.

Ob mirnih, mlačnih jesenskih večerih so hodili Ptujčani, kar jih je strašna morilka živih pustila, na sprehod v okolico mesta ali gor na grad. Pa so videli, kako se sredi polja na samotno stoječem grič-

ku, starem okopu, takozvanem »Atilovem grobu«, više in više dviga lična stavba. Vsi so vedeli, kaj tam zidajo: kmet Rajavec izpolnjuje svojo zaobljubo, ker je črna smrt prizanesla vsaj ženi, dasi mu je hčerko pokosila. Bogu na čast in slavo, ker se je dal preprositi po blaženem svojem služabniku sv. Roku, in temu mogočnemu zaščitniku v zahvalo zida cerkev — še dandanašnji se beli širom polja, spomenik hudih in bridkih časov.

Čestokrat, posebno ob nedeljskih popoldneh, so klečali pred oltarjem sv. Roka ali pred stranskim oltarjem, sv. Rozaliji, devici in mučenici posvečenim, štirje črno oblečeni molilci. Sagadinova in Rajavčeva so molili med solzami za dušni mir nje, ki pokojno v grobu spi, in za srčni mir njega, ki je vse zapustil in se v celico zaprl, da bi tam našel mir srca, zveličanje duše.

Večkrat je klečal pred oltarjem tudi stari župnik Rajavec ali kaplan Hauptman. In tudi ta sta prosila: »Mir jim daj, o Gospod! Mir vsem, živim in mrtvim!«

* Še v novejšem času so pod cerkvijo kopali in iskali Atilovo krsto in Atilove zaklade. Iz listine kralja Arnulfa z dne 20. novembra 890 pa je razvidno, da so ta grič navozili za mejnik med solnograško in oglejsko škofijo že v 9. stoletju. Atila pa je umrl leta 453 ali 455.